

מערכה כח

שליח הבאה

א. מחלוקת הראשונים האם האשה יכולה למנות שליח הבאה / ב. קושיות האחרונים על שיטת הרמב"ם / ג. ביאור גדר שליח הבאה לדעת הר"ן / ד. ביאור גדר שליח הבאה לדעת הרמב"ם / ה. שיטת הרשב"ש בגדר שליח הבאה

א. מחלוקת הראשונים האם האשה יכולה למנות שליח הבאה

במשנתנו מבואר שבגירושין ישנם שני סוגי שלוחים, שהבעל יכול למנות שליח לתת את הגט לאשתו, ושליח זה נקרא שליח הולכה, על שם שהוא מוליך את הגט לאשה, ואף האשה יכולה למנות שליח לקבל את הגט במקומה, ושליח זה נקרא שליח קבלה, ובמסכת קידושין הביאה הגמרא מקור מהתורה לשני סוגי שלוחים אלו, שנאמר בתורה (דברים כד א) * וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו, ומתיבתא ושלחה* יש לדרוש שתי דרשות, שיש לדרוש מהתיבה בעצמה שנאמר לשון שילוח ולא נאמר לשון גירושין, ויש ללמוד מכך שהבעל עושה שליח לתת גט לאשתו, ומלבד זאת יש לדרוש מהאבות ה' שנאמרה בסוף התיבה נשהי היה אפשר לכתוב ושלח, ויש לרבות מכך שאף האשה עושה שליח לקבל את הגט מיד בעלה.²

ובמשנה מבואר שיש חילוק בין שליח הולכה לשליח קבלה, שבשליח קבלה מיד שהגט מגיע לידו הגירושין חלים, כיון שקבלתו נחשבת כקבלת האשה, ולכן לאחר שהוא מקבל את הגט, הבעל לא יכול לחזור בו, אך בשליח הולכה אין הגירושין חלים כשהגט נמסר לידו, שהרי אינו במקום האשה אלא במקום הבעל, ורק כאשר הוא נותן את הגט לאשה הגירושין חלים, ולכן הבעל יכול לחזור בו עד שהוא יתן את הגט לאשה.

והנה במשנה מבואר שיש חילוק נוסף בין שליח קבלה לשליח הולכה, ששליח קבלה כיון שהוא עומד במקום האשה, צריך שהאשה דווקא תמנה אותו, והבעל לא יכול למנות שליח לקבלה, אך שליח הולכה כיון שהוא עומד במקום הבעל, מוטל על הבעל למנותו, אמנם הראשונים עוררו לדון האם האשה יכולה למנות שליח הולכה, שבפשוטו יש לומר שכפי שהבעל לא יכול למנות שליח קבלה, הוא הדין האשה לא תוכל למנות שליח הולכה, אמנם יש מהראשונים שחידשו שאף האשה יכולה למנות שליח הולכה, והראשונים כינו שליח זה בשם 'שליח הבאה', דהיינו ששליחותו היא להביא את הגט מהבעל לאשה, והיא מתגרשת כאשר היא מקבלת ממנו את הגט, ושליח זה דומה לשליח הולכה שרק כאשר הוא נותן את הגט לאשה היא מתגרשת, אלא שחידוש זה צריך ביאור מה טעמו, שלכאורה ראוי שרק הבעל יוכל למנות שליח הולכה, וקשה כיצד האשה יכולה למנות שליח הולכה, וכן צריך לברר מה גדר דין שליחות זה, וראשית נבאר מקור דין זה בראשונים.

שנינו בגמרא 'איתמר הבא לי גיטי, ואשתך אמרה התקבל לי גיטי, והוא אמר הילך כמה שאמרה', דהיינו שהאשה אמרה לשליח שיביא לה את הגט [ואין כוונתה שיהיה שליח לקבלה], אך השליח אמר לבעל שהאשה

משמעות הסוגיא שהאשה יכולה למנות שליח הבאה

א. **בפרשה** זו של גירושין נכפלו תיבות אלו בשתי פסוקים בפסוק א' ובפסוק ג', ודעת רש"י ושאר ראשונים שהדרשות לדין שליחות הם מתיבתא ושלחה* שנאמרה בפסוק א', אכן התוסי' והראשונים הביאו שדעת ר"ח היא שהדרשות הם מתיבתא ושלחה* שנאמרה בפסוק ג', והרמב"ן פירש שהטעם שלדעת ר"ח אין ללמוד מתיבתא ושלחה* שנאמרה בפסוק הראשון, משום שתיבת זו אינה מיותרת, ורק הושלחה* השני מיותר.

ב. **אמנם** התוסי' ר"ש העיר מהו הטעם שצריך שתי דרשות נפרדות ללמד שהאיש עושה שליח וללמד שאף האשה עושה שליח, ולכאורה אפשר ללמוד אחד מהשני, וכתב לבאר שיש מקום לומר שרק האיש עושה שליח כיון שהוא מגרש את האשה מדעתה וענין הגירושין מסור בידו, מה שאין כן האשה שהיא מתגרשת בעל כרחיה וענין הגירושין אינו מסור בידה יתכן שהיא לא תוכל למנות שליח. והפני יהושע כתב שתי תירוצים אחרים, ש"ל שבשליחות של האיש הוא מוסר לשליח ביד חפץ, שהוא מוסר לו את הגט, מה שאין כן האשה בשליחות קבלה אינה מוסרת לשליח דבר והרי זה דומה למילי, ויש מקום לדון שלא יועיל בזה בשליחות. ותירוץ נוסף, שבשליחות של האשה יש חידוש מיוחד, שהרי יש דין לתת את הגט ביד האשה, וצריך לימוד מיוחד לחדש שיד השליח מועילה כדי האשה. ולהלן יתבאר בשם הגרי"ר דרך נוספת ביישוב ענין זה.

ג. **רש"י** (ד"ה אפילו) כתב לפרש את ראיית הגמרא ממה שרב נחמן אמר שאפילו שהגיע גט לידה אינה מגורשת, משום שהבעל סומן על דיבורו של השליח, והשליח אמר שהאשה מינתה אותו שליח לקבלה, וכיון שאין הדבר כן, אינה מגורשת כשהגט מגיע לידו. והנה באופן זה מובן היטב הטעם שאינו נחשב כשליח קבלה, כיון שהאשה לא מינתה אותו,

אמרה לו שיהיה שליח לקבלה על הגט, והבעל אמר שהוא יהיה שליח כפי שאמרה האשה, והגמרא האריכה לדון האם כוונת הבעל לסמוך על דיבורו של השליח, או על דיבורה של האשה. ובגמרא מבואר שאם כוונת הבעל לסמוך על דיבור האשה, ראוי שהגירושין יחולו בשעה שהגט יגיע ליד האשה [אלא שהגמרא דחתה שבאופן זה נחשב שהשליח עוקר את שליחותו], שהרי כך אמרה האשה לשליח שיביא לה את הגט והגירושין יחולו כאשר הגט יגיע לידה, ומשמע מכך שיש לאשה כח למנות שליח הבאה שיביא לה את הגט, והיא תתגרש כאשר היא תקבל ממנו את הגט. וכן כתב הרמב"ן (על המשנה, בהוצאות הישנות נדפס בהוספות שבסוף המסכת) שמפשוטות הסוגיא נראה שהאשה יכולה למנות שליח הבאה. וכעין זה כתב המגיד משנה (גירושין פ"ו ה"ד) שבפרק זה הוזכר כמה פעמים שהאשה אומרת לשליח הבא לי גיטי, ומשמע מכך שהאשה יכולה למנות שליח הבאה.

והרמב"ן הביא שכך היא דעת ההלכות גדולות (ס"י לט ד"ה ואשה) שכתב זמשיא נמי שליח הולכה, ומבואר שיש לאשה סמכות למנות שליח הבאה, וכן היא דעת הרמב"ם (גירושין פ"ו ה"ד) שכתב ז"ל האשה שולחת שליח להביא לה גטה מיד בעלה וזה הוא הנקרא שליח הבאה. והרמב"ן צידד כשיטה זו, וכן היא דעת הרשב"א (סה: וכו' בשמו המגיד משנה), וכן פסקו הטור (ס"י קמ) והשולחן ערוך (שם ס"ד) שהאשה יכולה למנות שליח הבאה.

ומצד שני ברש"י בבבא מציעא (עו. ד"ה הבא) נראה שחולק על כך, שרש"י כתב לפרש את המימרא שהובאה בסוגיינתו וז"ל 'האשה שאמרה לאחד אם תמצא את בעלי אמור לו שישלח לי את גיטי בידך, ותיעשה שלוחו של בעלי לגרשני כשמגיע גט לידך, דשליח הולכה על הבעל לעשות, והאשה מתגרשת כשיגיע גט לידה, ושליח לקבלה על האשה לעשות, שיהא הוא שלוחה וכמותה, ותתגרש משיגיע גט ליד שליח, עכ"ל. ומבואר ברש"י שיש לאשה סמכות למנות רק שליח קבלה, אך שליח הולכה דווקא הבעל צריך למנותו, ולכן פירש שכונת האשה כשאמרה לשליח הבא לי גיטי, שהשליח יאמר לבעל שימנה אותו לשליח הולכה, וכן כתב בפירוש בהמשך הסוגיא בבבא מציעא. וכן כתב הרמב"ן בשם רבינו חננאל שהאשה לא יכולה למנות שליח הבאה.

אמנם הרשב"א (ד"ה ומיהו) בסוגיינתו תמה על חידוש זה שהאשה יכולה למנות שליח הבאה³, שודאי שלא מדובר באופן שהשליח אמר לבעל שהאשה רוצה שיביא לה את הגט והבעל מינה אותו להוליך לה את הגט, שבאופן זה אין לכונתו כשליח של האשה אלא הוא שליח הולכה של הבעל, ובהכרח שהנידון הוא באופן שהבעל לא מינהו לשליח הולכה, וקשה שכיון שהאשה לא מינתה אותו לשליח קבלה, אם כן כאשר השליח מקבל את הגט מיד הבעל, אין קבלה זו מועילה לגירושין, ואף כאשר האשה

אכן צריך להבין הטעם שאינו נחשב על כל פנים כשליח הולכה, ורש"י כתב לפרש את הטעם בזה, 'ולא עשאו שליח להולכה, הלכך אין כאן שליחות, ואין עליה לעשות שליח להולכה, ומבואר ברש"י שכיון שהבעל לא מינהו לשליח הולכה אי אפשר להחשיבו שליח הולכה, ואע"פ שהאשה אמרה לו הבא לי גיטי, מכל מקום אין אמירה זו מועילה להחשיבו כשליח הולכה, כיון שאין ביד האשה למנות שליח הולכה, ומפורש בדבריו כ"ל שאין בסמכותה של האשה למנות שליח הולכה.

ד. **ו"שון** הריטב"א היא יורבינו נר"ו כתב בשם אחיו החכם ר' פנחס הלוי דהכא אין מקום לספק, דאי אמרה ליה האשה לשליח שיביא לה גיטה מיד בעלה, והלך אצל הבעל ואמר ליה הבעל הולכינהו לה, בכי הא דאי הבעל עשאו שליח, ואי אמר ליה הבעל בפירוש הילך הגט אבל איני רוצה שתהא שלוחי כלל, בכי הא נמי דבר ברור הוא דלא מהני מידי, דאשה זו היכי מיגרשה דהא אייה לא קבלה הגט לא מיד הבעל ולא מיד שלוחו, ואנן נתן בידה בעינן, ואם תאמר שלוחה שהוא כגופה קבלו, התינו אם היה שליח קבלה דמתגרשת לאלתר היכא דלא רמא ביה תנאה, ואי רמא ביה תנאה דאינה מתגרשת לאלתר, מכל מקום הגט בא ליד מי שראוי להתגרש ונתן בידה קרינן ביה, אבל בשליח הבאה כיון דאייה אינה מתגרשת בקבלתו לא לאלתר ולא לאחר זמן, לא קרינא ביה ונתן בידה, דאנן בעינן שיבא הגט מיד המגרש ליד מי שראוי להתגרש בקבלתו, וכיון שכן כשקבלה הגט מיד השליח הרי הוא כנטלתו מעל גבי קרקע דאינה מגורשת, ועוד דהיאן אפשר לומר שהיא תעשה שליח במה שאינה יכולה לעשות שהרי ההולכה אינה בידה, אלא ודאי איש שיכול להוליך עושה שליח הולכה, אשה שאינה יכולה להוליך דאינו בידה, אינה עושה שליח הולכה אלא לקבלה שבידה לקבל עכ"ל.

שיטת רבינו חננאל ורש"י שהאשה אינה יכולה למנות שליח הבאה

ביאור הר"ן בגדר שליח הבאה

מקבלת את הגט בידה משלוחה, אין ראויה שהיא תתגרש, שהרי צריך שהבעל או שלוחו יתנו לה את הגט, ושליח זה אינו עומד במקום הבעל, ונמצא שבאופן זה אין מעשה נתינה מהבעל לאשה, וקשה כיצד האשה נתגורשת על ידי שליח הבאה.

והר"ן (ד"ה ונחלקו) עמד בתמיהות אלו, וכתב לבאר שכיון שהאשה מינתה את השליח הבאה להיות שלוחה, והלכה בידינו ששלוחו של אדם כמותו, לכן כאשר השליח מקבל את הגט מיד הבעל נחשב שהאשה בעצמה קיבלה את הגט, וזוהי מתקיים מעשה הנתינה מהבעל לאשה, אלא שמכל מקום אינה מתגורשת מיד כששלוחה מקבל את הגט, משום שנחשב שהיא עושה תנאי שהגט לא יחול אלא רק בשעה שהגט יגיע לידה, ולכן אע"פ שעיקר מעשה הגירושין התקיים בשעת נתינת הבעל, מכל מקום הגירושין מעוכבים מלחול עד שהגט יגיע לידה¹ נע"ן להלן שיתבאר בהרחבה גדר זה המבואר בר"ן, ויתבאר שהאחרונים כתבו דרך נוספת בביאור שיטת הרמב"ם.

והר"ן הביא ראיה לשיטת הרמב"ם מהמשנה לקמן (סה). ששינוי שאשה שאמרה לשלוחה לקבל לה גיטה במקום פלוני, אם קיבלו לה במקום אחר הגט פסול, והגמרא הקשתה סתירה ממה ששינוי לאחר מכן שאם אמרה לו קבל לי גיטי ממקום פלוני וקיבלו לה במקום אחר, היא מגורשת כאשר השליח יביא את הגט לאותו מקום, וקשה שהרי בתחלה שינוי שהאשה מקפידה על מקום קבלת הגט, ואינה מגורשת כלל אם הוא מקבל את הגט במקום אחר, והגמרא תירצה שמה שאמרו שהיא מגורשת כאשר הגט מגיע לאותו מקום, זה משום שהיא אמרה לו שיקבל לה גיטה במתא מחסיא, ואמרה עוד שיתכן שימצא את הבעל בבבל, ואנו אומרים שכוונתה שהשליח יטול את הגט בכל מקום שימצא את הבעל, אך מכל מקום אין רצונה שהגט יחול אלא רק כאשר הוא יגיע למתא מחסיא, ולכן אם השליח קיבל את הגט במקום אחר, היא מתגורשת כאשר הוא מגיע למתא מחסיא.

ולבאורה קשה שבפשוטו כוונתה למנותו כשליח קבלה, שכן ראוי לה למנות רק שליח קבלה, ואם כן מן הדין שהגירושין יחולו מיד כשהגט יגיע ליד השליח, כיון שידו כידה ונחשב שהגט הגיע ליד האשה, אלא משמע שיש בכח האשה למנות שליח הבאה, וזו כוונתה שהשליח יקבל את הגט בכל מקום שלא מתורת שליחות קבלה, אלא בתורת שליח הבאה, ורק כאשר הוא יגיע למתא מחסיא הוא יהיה שליח קבלה, ולכן רק באותה שעה יחולו הגירושין, ולפי"ז מיושב שכיון שאינה ממנה אותו שיהיה בתחילה שליח קבלה, לכן אינה מקפידה באיזה מקום הוא יקבל לה את הגט. וכן פירשו הרמב"ן והרשב"א (סה: ד"ה גיטא) משנה זו נאכן ראשונים אלו כתבו פירוש נוסף וכפי שיבואר להלן.

אמנם יש לדון כיצד רש"י יפרש משנה זו, ואכן הר"ן עצמו בפירוש משנה זו (ד"ה עד) ושאר הראשונים² כתבו דרך נוספת לבאר את המשנה, שאפשר לומר שהיא מינתה אותו שיהיה שליח לקבלה מיד בשעה שהוא מקבל את הגט מיד הבעל, אלא שהיא אמרה שהגירושין לא יחולו אלא רק כאשר הוא יגיע למתא מחסיא, וזוהי מבואר שאע"פ שנחשב שמשעה ראשונה הגט התקבל בידה, מכל מקום חלות הגט מעוכבת מלחול עד שהשליח יגיע למתא מחסיא³. והתוס' הוסיפו תירוץ נוסף שהבעל ממנה אותו כשליח הולכה כאשר הוא מוסר לו את הגט, ואומר לו שכשיגיע למתא מחסיא ימנה שליח הולכה אחר, והשליח הראשון יתהפך להיות שליח לקבלה, ויקבל את הגט מיד השליח השני.

ה. ורש"ן הר"ן היא יולי נראה דאפשר דכיון דשלוחו של אדם כמותו, הרי הוא כאילו היא קבלתו, אלא שהיא מתנה שאינה רוצה שתתגרש אלא כשיגיע גט לידה עכ"ל.
ו. תוס' ותוס' רא"ש (סה: ד"ה גיטא), רמב"ן ורשב"א (שם ד"ה גיטא), וריטב"א (סה: ד"ה משקל).
ז. א"א שיש בראשונים לשונות חלוקים בתירוץ זה, שבתוס' רא"ש ובריטב"א מבואר שכיון שהשליח אמר לבעל שכך רצונה של האשה, הרי דעתו של הבעל גם כן שהגירושין יחולו באופן זה שהאשה רוצה, ונחשב שהבעל מתנה כך בגט שיחול רק כאשר השליח יגיע למתא מחסיא נשפשוטו דבר זה הוא רק בסמכות הבעל להתנות ולעכב את חלות הגירושין, שהרי אין דבר זה תלוי באשה שהיא מתגורשת אף שלא מדעתה, אמנם בשאר הראשונים אין דבר זה מפורש, והריטב"א והתוס' רא"ש הוסיפו שענין זה נחשב כקבלה אריכתא.
ח. הפני יהושע הביא את דברי הטור (תה"ז סי' קמ) בשם בעל העיטור שעיקר הטעם שהבעל לא יכול לזכות לאשה את הגט על ידי אחר, משום שיתכן שאינה רוצה בגירושין, אך אם היא גילתה דעתה בפירוש שהיא רוצה בגירושין, הבעל יכול לזכות לה את הגט על ידי אחר, אך הטור חלק עליו, שכל זמן שהאשה בעצמה לא מינתה את השליח לקבלה, לא מועיל הגילוי דעת. והבית יוסף ביאר כוונתו, שאמרו בירושלמי (פי"ה) שאפילו אם האשה צווחת שהיא רוצה להתגרש אי אפשר לזכות לה את הגט, משום שאנו חוששין

גידון בראיית הר"ן לשיטת הרמב"ם

ראיה נוספת הביא המגיד משנה (שם) לשיטת הרמב"ם, שאמרו במשנה (סה). 'הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה', ואם נאמר שאין האשה יכולה למנות שליח הבאה, אם כן בהכרח הכוונה בזה שהיא אומרת לו שהבעל ימנה אותו שליח הולכה, ואם כן קשה מה החידוש שהיא אוכלת בתרומה עד שיגיע הגט לידה, והרי היא לא קיבלה את הגט כלל, ופשוט שהיא יכולה לאכול בתרומה, אלא בהכרח שיש בכח האשה למנות שליח הבאה, ולכן יש חידוש שאפילו שנחשב שהיא קיבלה את הגט על ידי שלוחה, מכל מקום הגירושין אינם חלים ולכן היא יכולה לאכול תרומה.

והוסיף להוכיח ממשנה זו, שאמרו בה 'האשה שאמרה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקיבלו לה במקום אחר פסול וכי' הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשרי, ולפי השיטות שאין בכח האשה למנות שליח הבאה, אם כן כאשר האשה אומרת הבא לי גיטי אינו שלוחה, אלא כוונתה שהבעל ימנה אותו להיות שלוחו, ואם כן קשה מה החידוש שאם השליח הביא לה את הגט ממקום הגט כשר, והרי שליח זה אינו שלוחה כלל, ואינו תלוי בדעתה, ומוכרח כשיטת הרמב"ם ששליח זה הוא שליח הבאה, ולכן יש מקום לומר שאם הוא מביא לה את הגט ממקום אחר הוא משנה מדעתה, ומחמת כך השליחות תבטל, ולכן חידשה המשנה שאין האשה מקפדת בכך, והיא מסכימה שהוא יקבלו לה אף במקום אחר.

ג. קושיות האחרונים על שיטת הרמב"ם

ל'ע"פ הובא ביאורו של הר"ן בגדר שליח הבאה, שבעצם הוא נחשב כשליח קבלה של האשה, שהאשה עושה תנאי שהגירושין יחולו רק בשעה שהגט יגיע לידה, והאחרונים דנו בשיטת הרמב"ם על פי ביאורו של הר"ן, והקשו מסוגייתנו כמה קושיות על שיטת הרמב"ם, וכפי שיבואר להלן.

מבואר בגמרא שאם האשה אמרה לשליח הבא לי גיטי, והשליח אמר לבעל שהאשה מינתה אותו לשליח קבלה, והבעל אמר לו הילך כמו שאמרה, אין האשה מגורשת אף כאשר הגט מגיע לידה, ובתחלה הגמרא ביארה שטעם דין זה משום שהבעל סומך על דיבורו של השליח שהאשה מינתה אותו שליח קבלה, ולכן אין כוונתו למנותו כשליח הולכה, ונמצא אם כן שאין לו דין שליח הולכה כיון שהבעל לא מינהו לכך, ואף אינו כשליח קבלה, כיון שבאמת האשה לא מינתה אותו לשליח קבלה, ואין זה בסמכותו של הבעל למנות שליח לקבלה, וכיון שאינו שליח הולכה ולא שליח קבלה אינה מגורשת כלל.

והפני יהושע (ד"ה איתמר) הקשה שבאופן זה ראוי שיהיה בכחו של הבעל למנותו להיות שליח קבלה, שהרי הטעם שהבעל לא יכול למנות שליח קבלה משום שהגירושין נחשבים כחובה לאשה, אכן לפי שיטת הרמב"ם וכפי שיבאר הר"ן שבכל שליח הבאה נחשב שהאשה ממנה אותו לשליח קבלה [אלא רק שהיא מתנה שהגירושין לא יחולו מיד], אם כן היא גילתה דעתה שרצונה בגירושין, ומעתה ענין הגירושין אינו חוב עבודה אלא זכות, ובאופן זה מסתבר שאף הבעל יוכל למנות שליח לקבלה, וקשה מה הטעם שאמרו בגמרא שהשליח אינו נחשב כשליח קבלה כיון שהאשה לא מינתה אותו לכך, והרי מכל מקום דעת הבעל שהוא יהיה שליח קבלה [שהרי הוא סומך על דיבורו של השליח שאמר שהיא מינתה אותו לקבלה], ובאופן זה יש לבעל כח למנותו על הקבלה⁴.

ודחה קושיא זו, שכיון שהבעל אמר הילך כמו שאמרה, ואמרו בגמרא שהוא סומך על דיבורה, אם כן הוא רוצה שהשליחות תהיה כפי

שמה היא חזרה בה, ולכן לדעת הטור אף כשהאשה גילתה דעתה שהיא חפצה בגירושין אין הבעל יכול לזכות לה את הגט, שאנו חוששין שמה היא חזרה בה. ולפי"ז הקשה הפני יהושע, שלפי שיטת העיטור שבכל גילוי דעת של האשה הבעל יכול למנות שליח קבלה, אם כן ודאי שקשה בסוגייתנו שיש להחשיב את מינוי האשה כגילוי דעת שרצונה בגירושין, וכן הדין שהבעל יוכל למנותו לשליח קבלה. ואף לשיטת הטור קושיא זו קשה, שהרי הטעם שיש לחוש שמה האשה חזרה בה, משום שהיא לא מינתה שליח אלא רק גילתה דעתה, ולכן היא יכולה לחזור בה מהגילוי דעת, אכן באופן שהיא מינתה אותו בפירוש לשליח קבלה, בודאי שאין לחוש שמה חזרה בה, שהרי כן הוא הדין בכל שליח קבלה שהוא יכול לקבל את הגט ולא חוששין שמה חזרה בה, ואם כן אף בסוגייתנו שהיא מינתה את השליח להביא לה את הגט, ודבר זה נחשב כמינוי של שליחות קבלה, אם כן אין לחוש שמה היא חזרה בה, וקשה מה הטעם שלא מועיל המינוי של הבעל.

ט. אמנם יש להעיר על קושייתו, שכיון שהבעל אמר הילך כמו שאמרה, אם כן אין דעתו למנותו בעצמו לשליח קבלה, אלא הוא תולה שכך האשה מינתה אותו נע"ן להלן שנביא סברא כעין זו מרעק"א, ואם כן אין מקום לדון שהוא יהיה שליח קבלה מכח מינוי של הבעל, וצ"ע.

ראיית המגיד משנה

קושיית הפני יהושע

מינתה את השליח שיקבל לה את הגט בלא שום תנאי, והקשה התורת גיטין שהרי בגמרא אמרו שבאופן שהאשה אמרה התקבל לי גיטי והשליח אמר הבא לי גיטי, אם הבעל סומך על דיבור השליח, האשה מתגרשת כשהגט מגיע לידה, ולפי שיטת הרמב"ם צריך לבאר שבאופן זה הגירושין חלים מכח המינוי של האשה שמינתה אותו לקבלה, ורצון הבעל שהשליח יהיה שליח הבאה, נחשב כתנאי לעכב את חלות הגט ונודרכו של רע"א בתירוצו, אמנם לפי שיטת הב"ח קשה כיצד הגירושין חלים מכח מינוי האשה, והרי לשיטתו הבעל לא יכול להטיל תנאי בגט כאשר הוא מגרשה על ידי שליח קבלה, שהאשה יכולה לומר שהיא לא מינתה אותו על דעת תנאי זה.

והתורה גיטין דחה קושיא זו, שרק בשאר תנאים שיש להסתפק האם האשה מתרצה בהם, אין לבעל להתנות עם השליח, כיון שיתכן שאין האשה חפצה ששלוחה יקבל על דעת תנאים אלו, ואף אם היא מתרצה לבסוף, שמא מתחלה לא היתה דעתה לכך, אמנם בתנאי זה של הבעל שהגירושין יחולו רק בהגעת הגט לידה, ודאי שהיא חפצה, כיון שתנאי זה הוא לטובתה שהגירושין יהיו תלויים ברצונה, אם היא תרצה לקבל את הגט מיד השליח, ולכן הבעל יכול להטיל תנאי זה כשהוא מוסר את הגט לשלוחה.

ג. ביאור גדר שליח הבאה לדעת הר"ן

בתחילת הדברים הובאו דברי הר"ן שכתב שהגדר של שליח הבאה הוא פתיחה כשליח קבלה עם תנאי שהגירושין לא יחולו עד שהגט יגיע ליד האשה, והאחרונים הרבו לדון כיצד מועיל תנאי זה שהאשה עושה לעכב את הגירושין, ומהו הטעם שאין הגירושין חלים מיד כשמגיע הגט ליד השליח, וכפי שיתבאר להלן כתבו האחרונים כמה דרכים לבאר דבריו.

כתב הריטב"א (סב: הו"ד לעיל) שיש לתמוה כיצד האשה יכולה למנות שליח הבאה, ראשית קשה שיש דין שהבעל יתן את הגט ביד האשה, וכאשר האשה ממנה שליח הבאה אין הבעל נותן את הגט ליד האשה, ונתינת הבעל לשליח אינה מועילה, מפני שהאשה אינה מתגרשת בנתינה זו, וכן נתינה השליח ליד האשה אינה מועילה, כיון ששליח זה אינו שליח הבעל, ואין בכחו לגרשה על ידי נתינת הגט. ועוד קשה שכפי שמצינו בשליח קבלה שרק האשה יכולה למנות ולא הבעל, כמו כן מסתבר שרק הבעל יוכל למנות שליח הולכה ולא האשה.

והר"ן הובאו דברי הר"ן שכתב לדחות תמיהות אלו, שיש לומר שכיון שהשליח הבאה עומד במקום האשה, אם כן כאשר הבעל נותן את הגט בידו, נחשב שהאשה בעצמה קיבלה את הגט, ומתקיים בזה המעשה נתינה, אמנם מכל מקום הגירושין חלים רק בשעה שהגט מגיע ליד האשה, כיון שהאשה מתנה שהגירושין לא יחולו עד שהגט יגיע לידה.

ובבב"ן האזל (עבדים פ"ו ה"א) הביא סיוע לדרכו של הר"ן מהירושלמי (תרומות פ"ח ה"א), שאמרו יולא מודי רבי לעזר שאם אמרה הבא לי גיטי ממקום פלוני, שהיא אוכלת בתרומה עד שמגיע גט לאותו מקום, אמר רבי חנניה מכיון שאמרה לו הבא לי גיטי ממקום פלוני, כמי שאמרה לו לא יהא גט אלא לעשרה ימים, מה שאכלה בהיתר אכלה, ומבואר בירושלמי שהטעם שהאשה יכולה למנות שליח הבאה היא לא תתגרש מיד בקבלתו, הרי זה משום שנחשב שיש תנאי מצידה שהגירושין יחולו רק לאחר זמן.

אמנם האחרונים^א תמהו כיצד מועיל תנאי זה, שכפי הנראה מדברי הר"ן שליח הבאה נחשב כשליח קבלה גמור, והטעם שהגירושין אינם חלים מיד זה מחמת התנאי של האשה, אך קשה כיצד האשה יכולה להתנות על חלות הגירושין, שהרי האשה מתגרשת בעל כרחיה ושלא מדעתה, וענין הגירושין תלוי רק ברצונה של הבעל, ואם כן מסתבר שרק הבעל יוכל להתנות ולעכב את חלות הגירושין, אך אין זה בכחה של האשה להתנות ולעכב את חלות הגירושין, וראוי שמיד כשהגט מגיע ליד השליח הוא יחול.

אכן יש לדון שהיא תעשה תנאי בשליחות, שכיון שהשליח קבלה בא מכחה, אם כן חלות השליחות מסורה בידיה לעשות תנאי, והיא יכולה לעשות תנאי במינוי של השליח שהוא יהיה שליח בתנאי שהגירושין לא

רצון האשה, והרי האשה אינה רוצה שהגירושין יחולו כשיגיע הגט ליד השליח אלא רק כשהגט יגיע לידה, ולכן אין הגירושין חלים בקבלת השליח. ואף לפי מה שמבואר בגמרא שיתכן שהבעל סומך על דיבור השליח ואינו תולה הדבר ברצונה, מכל מקום הטעם שהבעל ממנהו לשליחות קבלה, משום שהשליח אמר שכך אמרה האשה, והבעל סומך על דיבורו משום שהוא מאמינו, אמנם כיון שבאמת האשה לא אמרה כך, ודיבורו של השליח הוא שקר, ממילא מתבטל המינוי של הבעל.^ב

והבית מאיר (סי' קמ"ה) והתורה גיטין (שם סי' ה) הקשו קושיא נוספת על הרמב"ם, מהדין האמור שכאשר האשה אמרה הבא לי גיטי, והשליח אמר שהאשה אמרה התקבל לי גיטי, אינה מגורשת, משום שהבעל סומך על דיבור השליח שהוא שליח לקבלה, ונמצא שהבעל לא מינה אותו על ההולכה, שענין זה מובן רק לשיטת רש"י שאין בכח האשה למנות את השליח להולכה, ואם כן נמצא שהאשה בעצמה לא מינתה אותו לשליח כלל, וכיון שאף הבעל לא מינהו, אם כן אין לו גדר שליח כלל, אמנם לדעת הרמב"ם כאשר האשה אמרה לו הבא לי גיטי היא מינתה אותו לשליח הבאה, ואינה צריכה שאף הבעל ימנה אותו על כך, ואם כן קשה מה בכך שהבעל לא מינה אותו על ההולכה, מכל מקום ראוי שהגירושין יחולו בהגעת הגט לידה מכח השליחות הבאה שהאשה מינתה.

ודחו את הקושיא, שצריך לומר שהבעל מקפיד בכך, שכיון שהשליח אמר לו שהוא שליח לקבלה, אם כן הבעל סבור שהגירושין יחולו מיד שהגט יגיע לידו, ולכן אי אפשר שהגירושין יחולו לאחר זמן מכח השליחות הבאה, שיתכן שהבעל מקפיד שהגירושין יחולו מיד דווקא, וכיון שאינם חלים מיד אין דעתו מסכמת לגירושין.

מבואר בגמרא שאם האשה מינתה את השליח לקבלה, והוא אמר לבעל שהאשה אמרה הבא לי גיטי, אם נאמר שהבעל סומך על דיבורו של השליח, אם כן כאשר הגט מגיע ליד האשה היא מגורשת, כיון שהבעל הסכים לדיבור השליח שיהיה שליח להולכה, ורעק"א (ד"ה יש לעיין) כתב שענין זה מבואר לפי שיטת רש"י שאין בסמכותה של האשה למנות שליח הבאה, ולכן כאשר השליח אמר לבעל שהאשה אמרה הבא לי גיטי, והבעל סומך על דיבורו, הרי כוונתו למנותו לשליח הולכה נשהי רק בכחו למנות את השליח להולכה, אמנם לדעת הרמב"ם שיש בסמכותה של האשה למנות שליח הבאה, אם כן כאשר הבעל סומך על דיבור השליח שהאשה מינתה אותו להביא את הגט, אין בדעתו למנותו לשליח הולכה, שהרי השליח אומר לו שהאשה כבר מינתה אותו לשליח הבאה, אמנם באמת האשה לא מינתה אותו להביא אלא לקבלה, וקשה מה הטעם שהאשה מגורשת כאשר השליח נותן לה את הגט, והרי לא הבעל ולא האשה מינוהו להוליך את הגט.

וכתב ליישב, שכיון שהר"ן ביאר שהגדר של שליח הבאה זה כשליח קבלה גמור, אלא רק שהאשה מתנה שהיא לא תתגרש מיד, אם כן כאשר הבעל סומך על דיבור השליח שהאשה אמרה לו להיות שליח הבאה, דעת הבעל שהשליח יהיה שליח קבלה עם תנאי שהגירושין לא יחולו מיד, ואם כן אפשר להחשיב את השליח כשליח קבלה, כיון שבאמת האשה מינתה אותו לשליח קבלה, אלא שדעתה היתה שהגירושין יחולו מיד כשהשליח יקבל את הגט, אך דעת הבעל שהגירושין לא יחולו מיד אלא לאחר זמן, ובמה שהוא מעכב את הגירושין מלחול מיד אין זה נחשב כביטול שליחותה, וקבלת השליח מועילה מכח מינוי האשה.

אלא שלפי זה נמצא שהגירושין אינם חלים כפי רצון האשה, שדעתה היתה שהגירושין יחולו מיד, ולמעשה הם חלים רק כאשר הגט בא לידה, וצריך לומר שכיון שרצונה להתגרש אינה מקפדת בכך. והעיר שלפי זה יצא דין מחודש, שבאופן שהאשה מינתה שליח קבלה, והבעל הסכים לתת לו בתורת קבלה, אך התנה שהגירושין לא יחולו מיד אלא רק לאחר לי יום, דבר זה יחשב כביטול שליחות האשה, והיא תהיה מגורשת לאחר לי יום מכח קבלת השליח הראשונה, אכן לדעת רש"י שחולק על הרמב"ם בנידון זה [של שליח הבאה], אין הכרח לדין זה.

ואף התורה גיטין (סי' קמ"ט) דן בכעין הערה זו, שהביא את דברי הבית שמואל (שם סי' ק"ט) בשם הב"ח שכאשר הבעל נותן את הגט לשליח קבלה אין לו להתנות תנאי בגט, משום שהאשה יכולה לומר שהיא

קושיית הבית מאיר והתורה גיטין

קושיית רעק"א

ביאור הר"ן בגדר שליח הבאה

תמיהת האחרונים על הר"ן

קושיית התורה גיטין

יא. **מכתב** מאלוהו (ש"ו סי' ז), אמרי משה (סי' כ א"ת ט), אבן האזל (שם), שיעורי ר' שמואל (גיטין ט: אות קס"ה).

י. **ענין** בפני יהושע (סג: ד"ה מאי לאו) שהקשה קושיא זו אף בהמשך הסוגיא, עיין בדבריו מה שכתב ליישב בזה.

יחולו מיד כשהגט יגיע לידו. אמנם אף בזה יש לתמוה שהרי מכל מקום היא עשאתו שליח קבלה, וממה נפשך לא יועיל התנאי, שאם השליחות חלה, בהכרח שהגירושין יחולו מיד, כיון שהוא שליח קבלה ונחשב שהגט הגיע לידה, ואם נאמר שמחמת התנאי השליחות לא תחול, ממילא הגירושין לא יחולו כלל אף כשהגט יגיע לידה, כיון שאינו שלוחה, וקשה כיצד מועיל תנאי של האשה לעכב את חלות הגירושין.

ביאור האבן
האזל

והאבן האזל ביאר את הירושלמי והר"ן ששליח הבאה באמת נחשב כשליח קבלה לגמרי לענין קבלת הגט וקנינו, ונחשב שהגט הגיע ליד האשה, אלא שלענין חלות הגירושין אין זה מספיק, שיש דין שבמעשה הגירושין האשה תדע שהיא מתגרשת, וכפי שביארו התוס' (עח. ד"ה אינו גט) שהבעל צריך לומר לאשה בשעת נתינת הגט הא גיטך, משום שבגמרא (יבמות ק"ג:) דרש תנא דבי רבי ישמעאל מהנאמר (דברים כד א) 'ושלחה' שצריך שהבעל ישלחה והיא לא תחזור אליו, ולכן בשעת הגירושין היא צריכה לידע שהיא מתגרשת.¹

וּפ"י יסוד זה שצריך שהאשה תדע מהגירושין, אם כן באופן שהאשה שולחת שליח קבלה בהכרח צריך לומר שמועילה ידיעת השליח, שהרי הגירושין חלים מיד בקבלתו והוא יכול לאבד את הגט, ויש להתבונן כיצד מועילה ידיעת השליח במקום האשה, ומוכרח מזה שבשליח קבלה יש גדר שליחות על חלות הגירושין עצמם, ששליח קבלה נחשב כשליח על חלות הגירושין, ולכן מועילה ידיעתו מהגירושין בכדי שהם יחולו.

וּפ"י זה אפשר לבאר ששליח הבאה נחשב כשליח קבלה רק לענין קבלת הגט וקנינו, ויש בכח האשה להתנות שהוא לא יהיה שליח על חלות הגירושין, ולכן קבלתו לא תועיל להחיל את הגירושין, והרי זה דומה לאופן שהבעל נתן את הגט ביד האשה ולא ידעה שזה גט, שאינה מגורשת, וכן הדין בשליח הבאה שבקבלתו אין הגירושין חלים.

וּא"י לתמוה לפי זה כיצד הגירושין חלים לאחר מכן כאשר הגט מגיע ליד האשה, שמצינו שדעת רבי (עח.) שאע"פ שהנותן גט לאשה ואומר לה כנסי שטר חוב זה אינה מגורשת כיון שלא ידעה שזה גיטה, מכל מקום אם לאחר מכן אמר לה הא גיטך היא מגורשת, ואינו צריך ליטול את הגט וליתן לה שוב, וי"ל שכך חלים הגירושין בשליח הבאה, שכיון שהוא לא התמנה על חלות הגירושין, קבלתו נחשבת כקבלה בלא ידיעה מהגירושין, וכאשר האשה מקבלת את הגט, באותה שעה יש לה ידיעה מהגירושין, ולכן הם חלים.²

והאבן האזל הביא את דברי הפני יהושע (ט: בתוס' ד"ה לא יתנו) שכתב שלאחר שהבעל נותן את הגט לשליח הבאה אינו יכול לחזור בו, אך האבן האזל תמה מה טעמו, שלפי הדרך המבוארת בגדר שליח הבאה, הדין נותן שהבעל יכול לחזור בו, משום שגמר הגירושין הוא רק כאשר הגט מגיע ליד האשה, ומסתבר שצריך שגמר הגירושין יהיה מדעת הבעל, ואם הוא חוזר בו לא יתכן שהגירושין יחולו לאחר מכן.

ביאור ר'
שמואל

ובשיעורי ר' שמואל (שם) ביאר בדרך אחרת את דברי הר"ן שמועיל התנאי של האשה, שיש לומר שאע"פ שבדרך כלל אין בכחה של האשה להתנות ולהגביל את חלות הגירושין, מכל מקום באופן שהיא ממנה שליח הבאה, ומתנה ששליחותו תועיל רק בתנאי שהגירושין לא יחולו מיד בקבלתו, מחמת כן הבעל מוכרח להתנות כך ולהגביל את חלות הגירושין שיחולו רק כשהיא תקבל את הגט בידה, שאם הוא לא יתנה כך הגירושין לא יחולו כלל [שהרי האשה מינתה את השליח בתנאי זה], ולכן

יב. התוס' ביארו שאין להקשות ממה ששינו בגמרא (נה.) 'אמר רבא מעדותו של רבי יוחנן בן גודגאדא, אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה, וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב, זה הרי זו מגורשת', שלכאורה מבוואר מדברי רבא שהאשה לא צריכה לידע מהגט, ומספיק שהבעל יאמר לעדים שזה גט, שיש לדחות שבאמת צריך שלאחר מכן העדים יאמרו לאשה שזה גיטה, ולכן מספיק שהבעל יאמר לעדים.

אמנם האבן האזל ביאר שמחמת דברי רבא הרמב"ם חלק על התוס', ולדעתו אין האשה צריכה לידע מהגירושין, ואין בגירושין דין שילוח, ולהלן יבואו דברי האחרונים שביארו את שיטת הרמב"ם בדרך אחרת.

ג. ויש להביא סיוע לדרכו של האבן האזל, שאף לדעת הר"ן שליח הבאה אינו שליח קבלה גמור עם תנאי, אלא שחסר בכח שליחותו שאינו שליח על הגירושין, שלקמן (סה:) מבוואר בגמרא שהאשה יכולה לומר לשלוחה לקבל את הגט בכל מקום שירצה, אך הגירושין לא יחולו אלא רק כאשר הוא יגיע למתא מחסיא, והראשונים תמחו בזה, כיצד היא תתגרש כאשר הוא יגיע למתא מחסיא, והרי עתה הבעל לא נותן לו את הגט. והר"ן (ד"ה ע"ד שיעט) כתב לבאר ענין זה, ויעל דעת מי שאומר שהאשה עושה שליח הלוכה ולקבלה אתי שפיר, שמשעה ראשונה נעשה שליח להבאה מחמת האשה, וכי מטי למתא מחסיא הוי שליח

אע"פ ששליח הבאה נחשב כשליח קבלה לגמרי, מכל מקום הגירושין אינם חלים מיד מכח התנאי של הבעל.

אבן ר' שמואל כתב שלפי דרך זו לא יובנו דברי הפני יהושע שהובאו לעיל שהבעל לא יכול לחזור בו לאחר שהוא נתן את הגט לשליח הבאה, כיון שהטעם שאינה מתגרשת מיד זה מחמת התנאי של הבעל, שהוא מעכב את חלות הגירושין עד לאחר ל', ומסתבר אם כן שהוא יכול לחזור בו אף לאחר נתינת הגט ביד השליח.

וכתב שאפשר לפרש את דברי הר"ן בדרך אחרת, שכיון שהגירושין חלים מכח השליח קבלה שהיא ממנה, הרי היא יכולה להגביל את כח שליחותו, ששליחותו תחול רק באופן זה שהגירושין לא יחולו מיד בקבלתו, ולכן אע"פ שהוא שליח קבלה גמור מכל מקום הגירושין חלים רק בהגעת הגט לידה. ולפי זה אפשר להבין את דברי הפני יהושע שהבעל לא יכול לחזור בו, שבאופן זה נחשב שמעשה הגירושין נגמר בשעה ראשונה, ורק האשה מעכבת את חלות הגירושין נעיי"ש שביאר בהרחבה יסוד זה שיתכן שמעשה קנין יושלם, אך הוא לא יחול מיד אלא רק לאחר זמן, ולכן אין הבעל יכול לחזור בו לאחר נתינת הגט ביד השליח, כיון שמעשה הגירושין כבר נגמר. אלא שהעיר שיעקר דרך זו אינה מובנת מה הגדר של הגבלת כח השליחות, שכיון שהשליח נתמנה על קבלת הגט, ממילא ראוי שהיא תתגרש מיד, שהרי אין צריך כח מיוחד לזה שהגט יחול מכח קבלתו, וצ"ע.

ד. ביאור גדר שליח הבאה לדעת הרמב"ם

פ"י נתבאר בהרחבה דברי הר"ן בביאור גדר שליח הבאה, שגדר דינו כשליח קבלה, אמנם יש מהאחרונים שפירשו שדעת הרמב"ם אינה כדרכו של הר"ן, אלא לשיטתו הגדר של שליח הבאה הוא אחר, שכן נראה משיטתו ששליח הבאה חלוק בדינו משליח קבלה, ומפני כן האחרונים פירשו את דבריו בדרך אחרת, וכפי שיבואר להלן.

והנה לעיל נתבאר שלדעת הר"ן שליח הבאה יש לו גדר שליח קבלה, אלא רק שהאשה עושה תנאי שהגירושין לא יחולו מיד בקבלתו, אך יש מהאחרונים³ שהוכיחו שדעת הרמב"ם ששליח הבאה אינו כשליח קבלה, אלא גדר שליחותו הוא אחר משליח קבלה⁴, שהרי מבוואר ברמב"ם (גירושין פ"ו ה"א) שבשליח קבלה צריך עדים על המינוי שליחות, כיון ששליחותו נחשבת כדבר שבערוה מחמת שהאשה מתגרשת בקבלת הגט בידו, אך לגבי שליח הולכה כתב (שם ה"ד) שאין צריך עדים במינוי שליחות, והוסיף שאף שליח הבאה דינו כשליח הולכה שאין צריך עדים על המינוי, ומוכרח ששליח הבאה אינו כשליח קבלה, שאילו היה דינו כשליח קבלה היה ראוי להיות הדין שיהיה צריך עדים במינוי כשליח קבלה, ובהכרח שגדר שליחותו אחר משליח קבלה.

ור' שמואל (שם אות קמה) הוסיף להוכיח בשיטת הרמב"ם ששליח הבאה אינו כשליח קבלה, שהרי יש חילוק בין שליח הולכה לשליח קבלה לענין אמירת בפני נכתב ובפני נחתם, ששליח הולכה שמביא גט ממדינת הים צריך לומר בשעת נתינת הגט בפני נכתב ובפני נחתם, אך שליח קבלה אינו צריך לומר כן, ויש להוכיח מהרמב"ם שאף שליח הבאה אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, שהרמב"ם כתב (שם ה"ה) 'שכל מקום שנאמר בענין גיטין שליח סתם הוא שליח הולכה או שליח הבאה, ואם כן יש להכריח ממה שכתב בסתם ששליח שמביא גט צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, שאף שליח הבאה בכלל זה, ואף הוא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם', ואם כן מוכרח שאין גדרו כשליח קבלה, שהרי שליח

קבלה שלה, ויש להעיר שאם נאמר שגדר שליח הבאה שהוא שליח קבלה גמור אלא רק שהאשה מתנה שהגירושין לא יחולו מיד, אם כן לא היה לו לר"ן לומר שבמתא מחסיא הוא יהיה שליח קבלה, שהרי אף קודם לכן הוא שליח קבלה גמור, אלא רק היתה צריכה להתנות שבשעה שהוא יגיע למתא מחסיא יחולו הגירושין ונבאמת כן כתב בדרכו הראשונה, ומוכרח לפי"ז שבדרכו השניה לא כיון לסברא זו, אלא משמע שלדעתו שליח הבאה אינו שליח קבלה גמור, וכפי שביאר האבן האזל שאינו שליח על חלות הגירושין, וזוהי כוונת הר"ן שכאשר השליח יגיע למתא מחסיא הוא יהיה שליח קבלה, והיינו שהוא יהיה שליח על חלות הגירושין, ומשום כן באותה שעה האשה תתגרש.

יד. **אמרי** משה (שם אות א) בשם הגר"ח, חידושי הגר"ט (סי' סז) חידושי ר' אריה ליב מאלין (סי' מז ד"ה ולפי"ז אודא), שיעורי ר' שמואל (שם אות קמה).

טו. ויש מקום להבין אף בדברי הר"ן שלא כיון לבאר את דעת הרמב"ם אלא לומר דרך אחרת על פי סברת עצמו, שהר"ן בתחילה כתב על שיטת הרמב"ם 'ותימה הוא, ולאחר מכן כתב ולי נראה', ואפשר להבין מכך שהר"ן לא בא לבאר את שיטת הרמב"ם על פי דרכו, אלא בא לבאר דרך חדשה בגדר שליח הבאה.

טז. ר' שמואל הוכיח כן אף מדברי הרמב"ם בפירושי המשניות (פ"ב מ"ה) שכתב ידע כי

ביאור ר'
שמואל בדעת
הפני יהושע

ראיות
האחרונים
שליח הבאה
אינו כשליח
קבלה

יסוד האחרונים שאפשר לחלק את הדין נתינה מחלות הגירושין

קבלה אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אלא ודאי שליוח הבאה זה גדר שליחות אחר.

והאחרונים ביארו את שיטת הרמב"ם על פי יסוד שעולה מהמשנה בפרק שמיני (עח). ששנינו בה שאם הבעל נתן את הגט ביד האשה בשעה שהיא ישנה אין הגירושין חלים, אך אם לאחר מכן בשעה שהיא ניעורה, הבעל אמר לה הא גיטך, היא מגורשת, ומבואר בגמרא שלדעת רבי נוכח נפסק להלכה בשעה שהבעל אומר לה הא גיטך אינו צריך ליטול ממנה את הגט וליתן לה שוב, אלא היא מגורשת מכח הנתינה הראשונה. ויש להתבונן כיצד מועילה הנתינה הראשונה, והרי אותה נתינה לא מועילה לגירושין כיון שהאשה ישנה, ומה מועיל שאחר כך הבעל אומר לאשה הא גיטך בלא שיחזור ויתן לה, אלא יש ללמוד מכך שאפשר לחלק את הקיום של הדין נתינה מחלות הגירושין, שבאופן שהבעל נותן את הגט לרשות האשה מתקיים בכך הדין נתינה, אע"פ שאותה רשות אינה מועילה לקנין והאשה אינה קונה הגט להתגרש בו, ובשעה שרשות זו תועיל לקנין הגט האשה תתגרש ממילא, ואין צריך נתינה חדשה מהבעל.

והאמרי משה הביא סמך ליסוד זה מהרמב"ם, שהרמב"ם (גירושין פ"ה ה"ה) כתב שאם הבעל נתן את הגט ביד עבדו, והקנה את העבד לאשה, מכיון שהיא זכתה בעבד היא מתגרשת, שעל ידי הקנתה את העבד הוא נחשב כחצירה, וכיון שהגט מונח ביד העבד נחשב שהיא קיבלה את הגט בחצירה, אך אם העבד ניעור ואינו כפות אינה מתגרשת במה שהגט בידו, כיון שהוא נחשב כחצר מהלכת, אכן אם האשה נטלה את הגט מהעבד וקיבלתו בידה היא מגורשת. אמנם יש לתמוה שכאשר היא נוטלת את הגט מיד העבד הרי זה כטלי גיטך מעל גבי קרקע, כיון שעתה אין הבעל נותן לה את הגט, וקשה כיצד היא מגורשת. ומוכרח שבהקנתה העבד לאשה מתקיים הדין נתינה, כיון שהגט הגיע לרשות האשה, ואע"פ שאין רשות זו מועילה לקנין הגט ולגירושין, מכל מקום אין בזה חסרון לגבי הדין נתינה, ורק לגבי חלות הגירושין צריך שהגט יגיע לידיה.

והגרנ"ט הוסיף לבאר יסוד זה, שהגירושין אינם חלים על ידי מעשה הנתינה של הבעל, אלא עיקר חלות הגירושין זה על ידי קבלת האשה, אלא שיש דין בקבלה של האשה שהיא תבוא מכח נתינת הבעל, שהאשה לא תקבל את הגט מעצמה אלא מידו של הבעל, ופעולת הנתינה אינה פועלת את הגירושין, אלא רק מכשירה את קבלת האשה. וכן מבואר בלשון הרמב"ם (גירושין פ"ב ה"א) שכתב "זה שנאמר בתורה וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה, וכי ואחד הנותן בידו או שאמר לאחר ליתן לה, לא נאמר וכי ונתן שלא תקח מעצמה", ומבואר ברמב"ם שעיקר הדין נתינה היינו להכשיר את הקבלה בכדי שהאשה לא תקח מעצמה, וראה עוד בקהלות יעקב (גיטין ס"י יח) שהרחיב בביאור יסוד זה.

ולפי זה מבואר היטב היסוד האמור לעיל, שאפשר לקיים את הדין הנתינה אף לרשות האשה שאינה מתגרשת על ידה, שכיון שהנתינה אינה פועלת את הגירושין, אלא הנתינה נצרכת רק בכדי להכשיר את קבלת האשה שתבוא מכח הבעל, אם כן כיון שבתחלה הבעל נתן לאשה את

הגט, והיא לא נטלתו מעצמה, לכן היא יכולה לאחר מכן להתגרש כאשר הגט מגיע לידיה.

ולפי זה אפשר לבאר את הגדר של שליח הבאה לדעת הרמב"ם, שיש לומר ששליח הבאה הוא שליח רק על מעשה הנתינה, שידו כיד האשה לענין זה שבנתינת הגט לידו יתקיים הדין נתינה, שנחשב שבנתינה זו הגט הגיע לרשות האשה, אך קבלתו אינה מועילה לחלות הגירושין כיון שאינו שליח קבלה, אלא קבלתו נחשבת כקבלת פקדון, וכאשר הגט מגיע ליד האשה היא מגורשת, ואין בזה הפסול של טלי גיטך מעל גבי קרקע, כיון שהבעל נתן את הגט ליד השליח הבאה, ובוה התקיים הדין נתינה.

ובאבן האזל הביא סמך לדרך זו מדברי הרשב"א (עו: ד"ה והיכא), שבגמרא (שם) נחלקו עולא ורבי אושעיא האם הבעל יכול ליתן את הגט בחצירה שאינה סמוכה לה, שדעת רבי אושעיא שהאשה מתגרשת כאשר הבעל נותן את הגט בחצר שאינה סמוכה לה, כיון שחצר מועילה מדין שליחות ואף כאשר אינה סמוכה לה דומה החצר לשלוחה, אך דעת עולא שחצר מועילה דין יד, ולכן צריך שהחצר תהיה סמוכה לה כידה, וכתב הרשב"א שמחלוקת זו היא באופן שקודם לכן האשה גילתה דעתה שהיא רוצה שהוא יתן את הגט בחצירה נאך לא אמרה תזכה לי חצרין, שבוה ילא הוי כעין שליח קבלה אלא כעין שליח הבאה, ודברי הרשב"א הם על פי הירושלמי שהביא קודם לכן שאם האשה לא עמדה בצד החצר, והבעל נתן את הגט בחצר, ולאחר מכן היא באה בסמוך לחצר ואמרה תזכה לי חצרי, שהיא מגורשת על ידי כך, ומבואר שנתינת הבעל לחצר בתחלה מועילה אע"פ שבאותה שעה אינה זוכה בגט להתגרש בו, והרשב"א דימה לענין זה את גדר הדין של שליח הבאה, ומשמע שאף שליח הבאה גדרו כעין חצר שאינה מועילה לגירושין, שבנתינה הראשונה מתקיים הדין נתינה ומסתלק הפסול של טלי גיטך, ואינה מגורשת עד שגיע הגט לידיה.

והאמרי משה (שם ס"י כ אותיות ט י) כתב שאפשר לבאר שהר"ן לשיטתו במה שביאר ששליח הבאה הוא כשליח קבלה בתנאי, שהר"ן (שם ד"ה חצר) כתב שבאופן שהבעל נותן את הגט בחצר שאינה סמוכה לה, ולאחר מכן האשה עמדה בצד החצר ואמרה תזכה לי חצרי אינה מגורשת, משום שדבר זה נחשב כטלי גיטך מעל גבי קרקע, ומבואר שדעתו שאין לחלק את הדין נתינה מחלות הגירושין, וכיון שנתינת הבעל בתחלה לא הועילה לגירושין, לכן לא יתכן שהגירושין יחולו לאחר מכן, ולכן הר"ן לא ביאר את הגדר של שליח הבאה שהוא שליח רק על הנתינה, כיון שלדעתו אין לחלק את הנתינה מעצם הגירושין.

אמנם ר' שמואל העיר על דרך זו, שיש לדון מה המקור לדין שליחות זה, שהרי בגמרא בקידושין (מא.) מבואר שאע"פ שיש לימוד מפורש לשליח הולכה, מכל מקום אין ללמוד מכך דין שליחות קבלה, ויש לימוד מיוחד לשליחות קבלה, והיינו שצריך לימוד מיוחד לכל גדר שליחות, ובלא לימוד מפורש אין לחדש גדר שליחות חדש, וכיון שנתבאר ששליח הבאה אינו דומה לשליח קבלה, אלא זה דין שליחות מחודש רק לענין קיום הדין נתינה, אם כן יש לדון מנין לנו לחדש שמועיל דין שליחות זה.

מחלות הגירושין, אמנם לכאורה זה סתירה בדעת הרשב"א. והאמרי משה ביאר שלדעת הרשב"א אפשר לקיים את הדין נתינה, רק אם הבעל נותן לרשות שלבסוף הגירושין יחולו על ידי רשות זו עצמה, וכגון בנידון של הרשב"א שהאשה לבסוף תעמוד בצד החצר, ותתגרש על ידי החצר, וכן בדין המבואר במשנה שהבעל נתן את הגט ביד האשה בשעה שהיא ישנה, שלבסוף מדבריו שרק מחמת שהבעל נותן לשליח הבאה גט כתוב והוא לא נכתב בפניו, לכן אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אך משמע שאם היה נוכח בכתובת הגט היה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, וכן מוכח ממה שכתב שצריך לקיים את הגט בחותמיו, ובהכרח שצריך לקיימו מחמת הדין של אמירת בפני נכתב ובפני נחתם.

י. דברי אמת (קונטרס י"א ס"ב נד"ה ולע"ז), אור שמח (גירושין פ"ו ה"ה ד"ה ומה נעים), אמרי משה (שם), חידושי הגרנ"ט (שם) חידושי ר' אריה לייב מאלין (שם), אבן האזל (שם), שיעורי ר' שמואל (שם אות קמז).

י. עיין עוד בחידושי הגר"ח (על הש"ס ס"י קמט) שביאר יסוד זה בדברי הרמב"ם הללו.

יט. אמנם באמרי משה (שם אות ב) מבואר שהרשב"א חולק על יסוד זה, שהרשב"א (כא ד"ה אמר רבא) תמה על הדין שהובא לעיל מהרמב"ם שאם האשה נוטלת את הגט מיד העבד היא מגורשת, שאופן זה נחשב כטלי גיטך מעל גבי קרקע, כיון שהיא נוטלת את הגט מיד העבד מעצמה ואין הבעל נותנו לה, ומבואר שהרשב"א חולק על היסוד האמור בשיטת הרמב"ם ולדעתו אין לחלק את הנתינה מהגירושין, אך קשה שהרשב"א בפרק שמיני (עו: ד"ה והיכא דורק) כתב שאם הבעל נתן את הגט בחצירה שאינה סמוכה לה ואינה מתגרשת בנתינה זו, אם אחר כך האשה באה לצידה ואמרה תזכה לי חצרי היא מגורשת, ומוכרח מדין זה שאף לדעת הרשב"א מועילה הנתינה של הבעל לחצר מכיון שהיא רשות האשה, אע"פ שבנתינה זו לא חלים הגירושין, ומבואר שאף לדעתו אפשר לחלק את הנתינה

ביאור האחרונים ששליח הבאה הוא שליח לענין נתינת הגט

קושיות ר' שמואל על דרך זו

ולפי דרך זו מיושבת תמיהת ר' שמואל מה הטעם שעבד פסול לשליחות הבאה, שלפי המבואר לשיטת הרמב"ם שליח הבאה נחשב כשליח קבלה, וכאשר הוא מקבל את הגט בידו האשה מתגרשת, והעבד אינו יכול להיות שליח לפעול את חלות הגירושין מכיון שאינו בתורת גיטין וקידושין.

א"א שיש לדון לפי זה בראיה שכתבו האחרונים מדברי הרמב"ם שכתב בפירוש ששליח הבאה אין צריך עדים במינוי, והרי שליח קבלה צריך עדים במינוי שליחות, ואם נאמר ששליח הבאה נחשב כשליח קבלה, קשה מה הטעם שאין צריך עדים במינוי שליח הבאה, וצ"ע.

ה. שיטת הרשב"ש בגדר שליח הבאה

מצינו דרך נוספת בביאור גדר שליח הבאה, שהבית יוסף (סי' קמ ד"ה ויכולה ג"כ) הביא מהרשב"ש (ש"ת סי' רסו) שכתב לבאר את הטעם שהאשה יכולה למנות שליח הבאה, וז"ל 'ואף בענין שליח הבאה סברא היא להכשירו, לפי שזה השליח הולך אצל הבעל, ואם אין הבעל חפץ לתת לו גט להוליכו לה אין כאן שליחות ולא הועיל לה כלום מינוי השליח, ואם הבעל רצה ונתן גט להוליכו לה הרי נעשה שלוחו, אע"פ שמסרו לו סתם ולא אמר לו שיהא שלוחו'. עכ"ל, והבית מאיר (סי' קמ ס"ה) כתב שמדבריו מבואר דרך אחרת מהר"ן, שלדברי הר"ן שליח הבאה הוא שליח האשה, אכן מדברי הרשב"ש מבואר שאין לאשה כח למנות שליח הבאה, אלא שכאשר השליח אומר לבעל שהאשה אמרה לו להביא את גיטו, והבעל נותן לו בסתם, כוונת הבעל למנותו להיות שלוחו, ואם כן לשיטתו שליח הבאה אינו שליח האשה אלא שליח הולכה של הבעל.

והבית מאיר תמה על הבית שמואל (סי' קמ סק"ד) שכתב בשם הר"ן לבאר את גדר שליח הבאה יאף על גב דקיי"ל שליח כמותה, מכל מקום הוי כאלו אמרה דהגט יחול לאותו זמן, לכן מהני אפילו אם הבעל אומר בפירוש שהוא אינו ממנה אותו לשליח מכל מקום הוא שלוחו, ומכל שכן אם מסר ליד השליח בסתם, מסכים הוא שהוא שלוחו, ויש לתמוה בסתירת דבריו, שבתחלה כתב את דרכו של הר"ן שהשליח הבאה הוא שליח האשה, ורק היא מתנה שלא להתגרש מיד, ובסוף דבריו כתב את דרכו של הרשב"ש שכאשר הבעל שותק הוא מסכים שיהיה שלוחו, ואם כן אינו נחשב כשליח האשה אלא שליח הבעל.

והבית מאיר כתב כמה נפקא מינות בין שתי דרכים אלו, ראשית באופן שהבעל אמר בפירוש שאינו ממנהו לשליח הולכה, שבוה לדעת הרשב"ש אין השליחות מועילה, כיון שהבעל לא מינהו להיות שלוחו, אכן לדעת הר"ן השליחות מועילה, כיון שיש כח לאשה בעצמה למנות שליח להביא את גיטו.

וכתב נפקא מינה נוספת בקטנה ששלחה שליח הבאה, שהרי קטנה אין בכחה למנות שליח, ובוה לדעת הר"ן אין השליחות מועילה, כיון שהיא צריכה למנות את השליח הבאה, ומחמת שהיא קטנה אינה יכולה למנותו להיות שלוחו, אמנם לדעת הרשב"ש השליחות מועילה, כיון

ו**עוד** הקשה, שברמב"ם (גירושין פ"ו ה"ו) מבואר שכשם שהעבד פסול להיות שליח הולכה משום שאינו בתורת גיטין וקידושין, כך הוא פסול לשליחות הבאה, אך יש לתמוה שכפי האמור שליחותו של שליח הבאה אינה על הגירושין כלל, אלא הוא שליח רק לקבל את הגט בתורת פיקדון, ואם כן ראוי להכשיר עבד לדין שליחות זה, ואינו מובן מהו טעמו של הרמב"ם שפסל עבד לשליחות הבאה, וצ"ע.

והנה עד עתה נתבאר דברי האחרונים בשיטת הרמב"ם בגדר שליח הבאה, שזה גדר שליחות בפני עצמו, ודלא כפי שפירש הר"ן שגדר שליח הבאה זה כשליח קבלה, אלא שהאשה מתנה שלא תתגרש מיד בקבלתו, אמנם לעיל הבאנו מדברי גדולי האחרונים²² שהבינו בר"ן שכוונתו לבאר כך את דעת הרמב"ם, וכן נקטו בשיטת הרמב"ם כפי שפירשו הר"ן, אלא שיש לדון בזה בראיות שכתבו האחרונים ששיטת הרמב"ם אינה כפי שפירש הר"ן, שלעיל הבאנו שר' שמואל הוכיח בשיטת הרמב"ם ששליח הבאה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ומשמע מכך שדעת הרמב"ם ששליח הבאה אינו נחשב כשליח קבלה אלא כשליח הולכה, שהרי שליח קבלה אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, וומצינו באור גדול (סי' טו אות ב) שכבר עמד בראיה זו, ותמה שהרי כפי שביאר הר"ן גדר שליח הבאה זה כשליח קבלה ומה הטעם שהוא צריך לומר בפני נכתב, וכתב שיש לדחות ראיה זו²³, ובאמת לשיטת הרמב"ם שליח הבאה אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, כיון שיש לו גדר שליח קבלה.

והוסיף שיש להוכיח מהגמרא ששליח הבאה אינו צריך לומר בפני נכתב, שהרי הגמרא הסתפקה האם אשה יכולה להיות שליח הולכה, ופשוט שספק הגמרא הוא לענין שליח הולכה של הבעל, כיון שרק איש יכול לעמוד תחת הבעל ולא אשה, אך לשליח הבאה שעומד תחת האשה פשוט שאף האשה כשירה, ובגמרא הביאו ראיה שאשה נעשית שליח הולכה ממה ששינוי שאף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה, ויש לדון מהי הראיה מדין זה, שיתכן שנשים אלו כשירות להביא את הגט בשליחות האשה שהם נעשות שליח הבאה, אך אינם כשירות להיות שליח הולכה מהבעל, אלא בהכרח יש לתרץ ששליח הבאה אינו צריך לומר בפני נכתב, שאב"י (כג) פירש את הנאמר במשנה זו שאותם נשים נאמנות, היינו שהם מביאות את הגט מחוץ לארץ והם נאמנות לומר בפני נכתב, וזו ראיית הגמרא שמשנה זו אינה עוסקת בשליח הבאה כיון ששליח הבאה אינו צריך לומר בפני נכתב, ובהכרח שהמשנה עוסקת בשליח הולכה.

והוסיף להוכיח כן בשיטת הרמב"ם ששליח הבאה דינו כשליח קבלה, שבמגיד משנה מבואר שלאחר שהגט הגיע ליד השליח הבאה, היא מתגרשת בעל כרחה, והשליח יכול ליתן לה את הגט אף נגד דעתה²⁴, ולכאורה קשה שהרי שליח הבאה הוא מכחה, וכיצד הוא יכול ליתן לה את הגט בעל כרחה, ובהכרח ששליח הבאה נחשב כשליח קבלה, ומיד שהגט הגיע לידו נחשב שהאשה עצמה קיבלה את הגט, ואין צריך שהגט יגיע לידיה אלא רק לצורך קיום התנאי, ולכן השליח יכול ליתן לה את הגט אפילו בעל כרחה.

כא **והוסיף** ר' שמואל שכן מוכח מהגמרא, ששינוי במשנה (כג) שנכרי פסול לשליחות הגט, ובגמרא שאלו את רבי אמי האם עבד ג"כ פסול לשליחות הגט, ורבי אמי דייק מהמשנה שכיון ששינוי שנכרי פסול, משמע שדווקא נכרי פסול אך עבד כשר, והקשה ר' שמואל שלכאורה יש לדחות ראיה זו, שאפשר לבאר שהמשנה עוסקת אף בשליח הבאה, ולכן לא אמרו שעבד פסול כיון שהוא כשר לשליחות הבאה, ואמרו במשנה רק שנכרי פסול כיון שהוא פסול אף לשליחות הבאה, אך באמת עבד פסול לשאר השליחויות של הגט, אלא מוכרח שאם עבד פסול לשליחות הגט הוא פסול אף לשליחות הבאה וכפי שכתב הרמב"ם. **כב** ר' שמואל הביא מהדברי אמת (שם) שכתב שיש מקום לבאר מה שכתבו הראשונים (שם) בשם הר"י מיגש שעבד כשר לשליחות הולכה, אין כוונתו לשליח הולכה שהבעל ממנה, כיון ששליח זה צריך לפעול את הגירושין במקום הבעל, אלא כוונתו לשליח הבאה של האשה, שאינו שליח על הגירושין כלל, אלא רק על קיום הדין נתינה של הגט, ולכן יש להכשיר עבד לשליחות זו.

כג כן הבאנו מהפני יהושע בסוגייתנו (ד"ה איתמה), וכן מבואר בחידושי רעק"א בסוגייתנו (ד"ה יש לעיין), וכן בתורת גיטין (סי' קמ ס"ח סי' קמא סכ"ט, מו).

כד **ראיית** ר' שמואל היא ממה שכתב הרמב"ם שכל מקום שכותב שליח סתם כוונתו לשליח הולכה או לשליח הבאה, והרי הרמב"ם כתב בסתם שהשליח צריך לומר בפני נכתב, ומשמע שאף בשליח הבאה הדין כן. והאור גדול בתחלה כתב ראיה זו, אלא שדחה שכוונת הרמב"ם היא שכל מקום שיכתוב שליח בסתם כוונתו לאחד משיניהם, או לשליח הולכה או לשליח הבאה, אך אין הכרח שכוונתו לשיניהם, ובמה שכתב שהשליח צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם כוונתו רק לשליח הולכה של הבעל, אמנם עיין לעיל ר' שמואל הביא ראיה נוספת לדין זה מפירוש המשניות לרמב"ם. והאור גדול הוסיף להוכיח כן שמה שכתב הרמב"ם שכל מקום שכותב שליח בסתם כוונתו לשליח הולכה והבאה, שאין כוונתו לשיניהם יחד אלא רק לאחד מהם, שהרמב"ם (פ"ו הכ"א)

דברי הבית מאיר בשיטת הרשב"ש

נפקא מינה בגדר שליח הבאה

דברי האור גדול שדעת הרמב"ם כדברי הר"ן

גט זה לאשתי, וכך היא דעת הרמב"ם, ומבואר בדברי הבי"ח שאם הבעל נתן לו בסתם אין זה מועיל, והבעל צריך לומר לו בפירוש שיביא לאשה את הגט כפי שאמרה, אמנם הט"ז תמה על דבריו שבוז פשוט שהוא נחשב כשליח, ואין זה חידוש כלל. ועוד תמה שאילו כוונת הטור לפסוק כך, אם כן היה לו לפרש שהבעל צריך לומר לו שיביא לה את הגט, אלא משמע שהוא נחשב כשליח הבעל אף אם הבעל נתן לו בסתם בלא לפרש כלל.

ויש לדון בנידון נוסף שמצינו בו חילוק בין שליח הולכה לשליח קבלה, ויש להסתפק מה דינו של שליח הבאה בזה, ששליח קבלה נחשב כשליח על מילי [מכיון שלא נמסר לו דבר] ואינו יכול למנות שליח אחר, אך שליח הולכה כיון שהבעל מוסר לו את הגט אינו בגדר מילי, והוא יכול למנות שליח אחר, ומעתה יש לדון האם שליח הבאה יכול למנות שליח אחר.

והתורת גיטין (סי' קמ"א סכ"ג) כתב שלדעת הר"ן כיון ששליח הבאה יש לו גדר של שליח קבלה, אם כן דינו כשליח קבלה שנחשב כמילי ואינו יכול למנות שליח, אך הביא מהבית שמואל (סי' קנ"ט) שכתב שדינו כשליח הולכה והוא יכול למנות שליח שני, והתורת גיטין כתב שבהכרח דעתו אינה כהר"ן, אלא לשיטתו שליח הבאה אינו שליח האשה אלא שליח הבעל, שהבעל צריך למנותו להיות שליח הולכה, ולכן הוא יכול למנות שליח, וככל שליח הולכה. אמנם יש להעיר שלעיל הובאו דברי הבית שמואל שהביא את דברי הר"ן ששליח הבאה הוא שליח האשה ונחשב כמותה, ואם כן מבואר שלדעתו אינו כשליח הולכה אלא שליח קבלה, וקשה מה הטעם שהוא יכול למנות שליח שני.

שדעת הבעל למנותו שיהיה שלוחו, ואם כן הוא נחשב שליח הבעל, ואין צריך שיהיה לאשה כח למנותו כשליח.

ויש להוסיף על דבריו נפקא מינה נוספת, האם השליח הבאה צריך ליתן את הגט ביד האשה, שלדעת הר"ן ששליח הבאה נחשב כמותה, אם כן כאשר הבעל נתן את הגט בידו כבר התקיים הדין נתינה, ואין צריך שהשליח יתן שוב את הגט ביד האשה, אכן לדרכו של הרשב"ש כשהבעל נותן את הגט ליד השליח אין בזה קיום דין נתינה כלל, כיון שהוא שליח הבעל, ודינו ככל שליח הולכה שצריך ליתן את הגט ביד האשה.¹

והנה אף לדברי הרשב"ש שאין לאשה כח למנות את השליח הבאה, ולכן הבעל צריך למנותו להיות שלוחו, מכל מקום הוא מודה שאין צריך שהבעל ימנה אותו בפירוש, שאם השליח אמר לבעל שהאשה אמרה לו להביא את גיטה, והבעל נתן לו בסתם ולא אמר לו דבר, יש לו גדר שליח הולכה, וזה החידוש של שליח הבאה, וכפי שנתבאר לעיל מדברי הבית מאיר, וכן נקט הט"ז (סי' קמ"ב) כדברי הרשב"ש שכאשר הבעל נתן לו סתם הוא נחשב כשלוחו.

אמנם בב"ח נחלק על כך, שהב"ח (שם) כתב לבאר את דברי הטור שהאשה יכולה למנות שליח הבאה, וז"ל יורצונו לומר שהשליח אומר לבעל אשתך אמרה הבא לי גטי, ואמר לו הבעל תביא לה גיטה כמו שאמרה, כיון שהגיע הגט ליד האשה היא מגורשת, אע"פ שלא אמר לו הבעל בפירוש שיהא שלוחו, דממילא משמע שהסכים הבעל שיהא שלוחו להולכה כמו שאמרה, מה שאין כן כשלא אמרה האשה תחילה הבא לי גטי, דאז אינה מגורשת אלא כשאומר הבעל בפירוש היה שלוחי להולך

מחלוקת האם צריך שהבעל ימנה את השליח בפירוש

מערכה כט

חצי דבר בגירושין

א. כת עדים למינוי שליח קבלה וכת עדים למסירה לדעת רבנן / ב. כת עדים למינוי שליח קבלה וכת עדים למסירה לדעת רבי עקיבא / ג. כת עדים למינוי שליח הולכה וכת עדים למסירה / ד. נדונים שונים בדיון חצי דבר בגט

א. כת עדים למינוי שליח קבלה וכת עדים למסירה לדעת רבנן

שנינו במשנה (ג:) בדיון אשה שרוצה לקבל את גיטה מיד בעלה על ידי שליח לקבלה, שהיא צריכה לכך שתי כתות עדים, שנים שאומרים בפנינו מינתה אותו לשליח לקבלה, ושנים שאומרים בפנינו קבל וקרא. אפילו הן הראשונים והן האחרונים, או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד מצטרף עמהן.

והקשו התוספות (ד"ה אפילו) והראשונים בסוגיין שבאופן שכת אחת מעידה על המינוי שלו להיות שליח לקבלה, וכת אחרת מעידה על הקבלה של הגט, למה אין בזה חסרון של חצי דבר, וכלומר שעדים לא נאמנים להעיד אלא על דבר שלם, וכדלהלן.

ובברכת שמואל (בי"ב סי' מט אות ח) ביאר שקושיית התוספות היא רק על נאמנות הבירור של העדים, אבל לא על חלות הגט. ונפקא מינה שאם שניהם מודים שהיו עדים על המינוי ועדים על הנתינה שיש בזה דין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא [אפילו לפי קושיית התוספות], שכיון שהתוספות לא הקשו על העידי עיכוב אלא על העידי בירור, ממילא אם שניהם מודים יש בזה שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.²

האם קושייתם על הבירור או על חלות הגט

וקושיא זו מתחלקת בראשונים לדעת רבי עקיבא, ולדעת רבנן. ויש להקדים לזה סוגיית הגמרא בבבא קמא (ע:).

שנינו בברייתא 'אמר רבי יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל רבי יוחנן בן נורי ללמוד תורה ואמרי לה רבי יוחנן בן נורי אצל אבא חלפתא, אמר לו [בדיון קרקע שהיתה מוחזקת שהיא של פלוני ועכשיו היא ביד אחר, שהיינו שמביא עדים שיש בקרקע ג' שנים, ונאמן הרי שאכלה שנה ראשונה בפני שנים, שניה בפני שנים, שלישית בפני שנים, מהו. אמר לו הרי זו חזקה. אמר לו אף אני אומר כן, אלא שרבי עקיבא חולק בדבר, שהיה רבי עקיבא אומר דבר ולא חצי דבר. ומבואר שנחלקו רבי עקיבא ורבנן האם בעדות חזקה צריך שכת אחת תעיד על אכילת כל הג' שנים, או שאף בעדות על מקצת מהשנים זה עדות שמתקבלת.

עוד מבואר שם בגמרא שלכאורה קשה לדעת רבנן מה הם לומדים מהדרשה 'דברי' ולא חצי דבר, ומה בא למעט. ותירצו שבא למעט אם שני עדים אומרים על קטנה שיש לה ב' שערות היא גדולה, אבל אם שני עדים מעידים רק על זה שיש לה שערות אחת בגבה, ושנים אחרים מעידים על שער אחד בכריסה, ובה כיון שאלו אומרים קטנה היא ואלו אומרים אומרים קטנה היא, מודים רבנן שיש חסרון של חצי דבר.

לדעת שהבעל עשה אותו שליח. והרעק"א תמה עליהם ממשתניו, שהאשה שאמרה התקבל לי גיטי, צריכים ב' שיאמרו בפנינו אמר, וב' שיאמרו בפנינו קבל, והיינו שלא צריך שהעדי מסירה והעדי אמירה יהיו אותם עדים, ואם כן נמצא שהעדי מסירה לא צריכים שיעידו מהאמירה, ואע"פ כן נקראים עידי מסירה. וביאר שם רעק"א שהטעם לזה הוא משום שהעדי מסירה מעידים רק שבא הגט מיד בעל לזה שאומר שהוא שליח קבלה, ויבורר אחר כך ואם דבריו אמת אתו. והוא הדין כשמעידים שבא הגט לאשה מיד זה שאומר שבא בתורת שליחות מהבעל, ויבורר אחר כך אם נאמן השליח, זה נקרא עידי מסירה ומועילים, והבירור אם הם עידי מסירה הוא גילוי מילתא בעלמא. ובפשוטו צ"ע מה בין קושייתו לקושיית התוספות. ולהניל ביאר הברכת שמואל ניחא, שרעק"א הקשה למה יש כאן כלל עידי מסירה לקיומם, כיון שהם לא רואים מסירת הגט המועילה ומשום שהם לא יודעים שהלה נעשה שליח, ועל זה תירץ רעק"א שזה גילוי מילתא בעלמא, אבל התוספות הקשו מצד נאמנות הבירור.

כז. ויש להוסיף עוד נפקא מינה האם האשה צריכה למנותו בעדים, שלעיל הובאו דברי האחרונים שהביאו את דברי הרמב"ם ששליח הבאה אין צריך עדים במינוי, שמוכרח מכך שדעתו אינה כהר"ן, ש"לר"ן מסתבר שצריך עדים במינוי שליח הבאה, כיון שיש לו גדר שליח קבלה, ומשמע מדבריהם שלדעת הר"ן במינוי של שליח הבאה צריך שני עדים, אכן לדעת הרשב"ש פשוט שאין צריך עדים כאשר האשה אומרת לו להביא את גיטה, כיון שאמירה זו אין לה גדר של מינוי כלל, שאין לה כח למנותו, וכמו כן לדעת הרשב"ש שליח זה נחשב שליח הולכה, ושליח הולכה אין צריך עדים במינוי.

כח. וכן יש לתמוה במה שנקט הבי"ח שכן היא דעת הרמב"ם, שברמב"ם אין רמז לזה כלל שהבעל גם כן צריך למנותו, ומשמעותו דברי הרמב"ם היא ששליח הבאה הוא שליח האשה, וכפי שנתבאר לעיל מדברי האחרונים.

א. ובה ביאר שם שאין שייכות בין קושיית התוספות לקושיית רעק"א בתוספות לעיל (כ: ד"ה רבנן), שחידשו שבאופן שהשליח של הבעל מגרש את האשה צריכים העידי מסירה

מחלוקת האם שליח הבאה נחשב כמילי

מחלוקת רבי עקיבא ורבנן בדיון חצי דבר

מודים רבנן בא' בשערה וא' בגבה